

систем вдасться створити більш потужні лазери і підсилювачі, використовувати їх у сфері телекомунікації для передачі енергії та інформації, застосовувати в спектроскопії.

На закінчення відзначимо, що прояви солітонів надзвичайно різноманітні, тому передбачити всі перспективи їх застосування досить складно. Але вже зараз очевидно, що в майбутньому вони можуть знайти широке застосування.

Список використаних джерел

1. Кудряшов Н. А. Нелинейные волны и солитоны / Н. А. Кудряшов // Соросовский образовательный журнал. – 1997. – № 2. – С. 85–91.
2. Солитоны в математике и физике / Ньюэлл А.; ред. Михайлов А. В.; пер. с англ. И. Р. Габитова и др. – Москва: Мир, 1989. – 323 с.

Даяна Кіріченко

МАО ЦЗЕДУН – «SELF-MADE-MAN» («ЧОЛОВІК, ЯКИЙ ЗРОБИВ СЕБЕ САМ»)

Актуальність дослідження пов'язана з цілим рядом обставин. По-перше, важко заперечувати все більш зростаючий у світовому співтоваристві інтерес до вивчення історії Сходу – центру зародження людства. В контексті цього важливо відзначити, що осмислення історії Сходу не може бути повноцінним без вивчення Китаю – держави з багатотисячолітньою історією, яка відіграла важливу роль у розвитку людської цивілізації.

У зв'язку з цим, великий інтерес представляє вивчення діяльності Мао Цзедуну – однієї з найбільш суперечливих і значущих постатей в політичній історії ХХ ст.

Мао Цзедун цілком відповідає терміну «self-made-man» («чоловік, який зробив себе сам»), що з'явився наприкінці ХІХ ст. в Сполучених Штатах Америки. Даний термін характеризував людей, чий високий злет кар'єрними сходами в політиці або підприємницькій діяльності не був пов'язаний з великими суттєвими можливостями у вигляді знатного походження, фінансових ресурсів або підтримки впливових родичів.

Багато вчених приділяють значну увагу у своїх дослідженнях особистості Мао Цзедуну. Серед них можна виділити роботи Ф. М. Бурлацького [1], А. М. Козицького [2], І. А. Мусського [3], В. С. Мясникова [4], А. Панцова [5] та ін.

Мета – на основі докладного вивчення джерел прослідкувати становлення Мао Цзедуну як особистості.

У 19-й день 11-го місяця 19-го р. імператорського правління під

девізом Гуансюй (26 грудня 1893 р.) в селі Шаошань провінції Хунань в сім'ї заможного селянина Мао Женипена народився перший з майбутніх чотирьох дітей син названий Жуньчжі.

Повненьким круглим обличчям хлопчик був схожий на матір, що вважалося щасливою прикметою, а велика родимка на лівій стороні підборіддя – за повір'ям, ознака того, що він буде панувати над людьми; нарешті, він народився в рік Змії, і в його гороскопі значилося, що він може стати інтелектуалом, а знак Козерога, що відповідав місячному циклу віщував, що остання фаза його життя буде відзначена бурхливими подіями. У старому Китаї вірили прогнозам [4, с. 73–96].

У той час, коли батько Мао був селянином-середняком, він почав займатися транспортуванням і продажем зерна, на чому трохи заробив. Мао почав працювати в полі, коли йому було шість років. У його батька не було ділової контори. Він ніколи не давав їм грошей і годував вельми бідно. Мао він не давав ні яєць, ні м'яса [5].

Батько Мао мало що міг дати своєму синові щодо освіти, оскільки сам навчався в школі тільки два роки і знав ієрогліфи лише настільки, щоб бути в змозі вести книгу доходів та витрат. Мати Мао – єдина людина його дитинства, про яку він згадує з добрими почуттями, – була неписьменною жінкою і глибоко віруючою буддисткою. Вона справила великий вплив на сина, прищеплюючи йому буддистські переконання.

У ранньому дитинстві Мао навчався безсистемно. Йому доводилося долати опір батька, який бажав скоріше зробити його своїм помічником для роботи по господарству. У восьмирічному віці Мао став відвідувати звичайну школу, але досягнувши тринадцяти років за наполяганням батька покинув її. У школі навчання будувалося на зазубрюванні канонічних конфуціанських книг. Потай від вчителів Мао, як і багато інших школярів, на уроках читав старовинні китайські романи. Для цього він користувався маленькою хитрістю: клав перед собою на парту класичний твір, під яким ховався улюблений роман [1, с. 1].

Батько розраховував передати з часом свою торговельну справу в руки сина. Але син виявив характер. Він втік з дому і став брати уроки у безробітного вченого-юриста. Так тривало півроку. Потім під керівництвом старого вченого він продовжував вивчати китайських класиків, а також читати сучасну літературу. У 1910 р. Мао вступає до школи в Дуншань повіту Сянсян провінції Шунань [3, с. 326].

Вчителі відзначали його здібності, знання китайських класиків, канонічних конфуціанських книг. Його улюбленими героями стали засновник першої єдиної Китайської імперії Цинь Ши-Хуанді, розбійники з роману «Річкові заплави», військові та політичні діячі епохи Хань, виведені в романі «Троецарствіє» [3, с. 327].

Китайський письменник Емі Сяо пізніше згадував, що після того, як Мао прочитав біографії великих людей, він сказав:

«І Китай мав би мати таких людей. Потрібно, щоб країна була багата

і щоб у неї була сильна армія. Тільки тоді з нами не повториться те, що сталося з Індокитаєм, Кореєю, Формозою» [1, с. 1].

Студент Мао мріяв про кар'єру людини розумової праці. Якраз в період навчання в педагогічному училищі Чанша, як про це говорив сам Мао, його політичні ідеї почали приймати виразну форму. Навколо одного з викладачів училища – неоконфуціанців професора Яна Чанцзі, що читав етику, логіку, психологію і педагогіку, утворилася група серйозно мислячих учнів.

З самого початку Мао хотів спеціалізуватися з соціальних наук. Природничі науки його не цікавили, і він отримував погані оцінки з цих дисциплін.

Найбільше Мао як і раніше хвилювали книги про великих людей Китаю і всього світу. Із західних діячів найпривабливішим для нього став Наполеон, про якого він дізнався з брошури «Великі герої світової історії».

Великий інтерес Мао виявляв до політичної і військової історії Заходу. За свідченням Емі Сяо, Мао захоплювала діяльність Бісмарка і навіть кайзера Вільгельма. Емі Сяо вже тоді був глибоко переконаний, що Мао Цзедун стане полководцем, «тому що він з таким блиском говорив про війну».

До літературної праці Мао долучився через журнал «Нова молодь» («Синь циннянь»), який видавався під редакцією Чень Дусю. Це був просвітницький журнал, який ставив своїм основним завданням демократизацію науки, боротьбу з неучтвом і марновірством і виступав з пропагандою марксистських поглядів.

Мао в ту пору перебував під сильним впливом ідей руху за нову культуру, які проповідував його улюблений професор Ян Чанцзі. Ця течія шукала способи об'єднати передові ідеї Заходу з великою духовною спадщиною самого Китаю.

З 1918 р. починається і захоплення Мао анархізмом, яке було тривалим і глибоким. Він знайомиться в Пекіні з активними діячами анархізму, вступає в переписку з ними, а потім намагається навіть створити в Хунані анархістське товариство. Він вірить в необхідність децентралізації управління в Китаї і взагалі схиляється до анархістських методів діяльності [1, с. 2].

Події 1917 р. в Росії і прихід до влади більшовиків дали потужний поштовх не тільки визвольному і демократичному, але і соціалістичному руху в Китаї. У країні створюються перші революційно-демократичні об'єднання студентства, з яких згодом вийшли багато діячів Компартії Китаю.

Приїхавши до Пекіна в 1918 р. за рекомендацією професора Яна Чанцзі, що читав тоді лекції в Пекінському університеті, Мао влаштувався помічником завідувача бібліотекою Пекінського університету Лі Дачжао. Це був марксист і неабиякий діяч, який в 1919 р. створив в Пекіні гурток з вивчення марксизму. Мао брав участь в його роботі [3, с. 327].

Після завершення курсів підготовки до навчання у Франції Мао остаточно прийшов до висновку, що залишиться в Китаї і облаштує свою кар'єру тут. Покинувши Пекін в березні 1919 р., юний Мао подорожує по країні, займається поглибленим вивченням праць західних філософів і революціонерів, жваво цікавиться подіями в Росії і бере активну участь в організації революційної молоді Хунани. Взимку 1920 р. відвідує Пекін у складі делегації від Національних Зборів провінції Хунань, яка вимагає зняття корумпованого і жорстокого губернатора Чжан Цзін'яо.

Остаточне становлення Мао як комуніста відбувається восени 1920 р. На той час він повністю переконався в політичній інертності своїх співвітчизників і прийшов до висновку, що лише революція російського зразка здатна докорінно змінити ситуацію в країні. Ставши на бік більшовиків, Мао продовжив підпільну діяльність, спрямовану на поширення марксизму ленінського штибу. У середині листопада 1920 р. розпочав будівництво підпільних осередків в Чанша: спочатку ним був створений осередок Соціалістичного союзу молоді, а трохи пізніше, за порадою Чень Дусю, і комуністичний гурток по типу вже існуючого в Шанхаї.

У липні 1921 р. Мао взяв участь в установчому з'їзді, на якому була заснована Комуністична Партія Китаю. Через два місяці, після повернення в Чанша, він стає секретарем хунанського відділення КПК [6].

Таким чином, Мао поступово формує своє уявлення про перетворення, які необхідні Китаю і починає свою політичну кар'єру.

Отже, підсумовуючи все вищезазначене, можна стверджувати що Мао Цзедун з юності мислив себе героєм і повністю реалізувався в цій якості. Син простого селянина з далекої провінції зумів створити і очолити армію і, пройшовши чотири тисячі випробувань, привести її до перемоги. Він домігся не меншого, а, можливо й більшого поклоніння свого народу, його ім'я не було розтоптане і не було забуто, а збережено на п'єдесталі засновника Китайської Народної Республіки.

Список використаних джерел

1. Бурлацкий Ф. М. Мао Цзедун и его наследники / Ф. М. Бурлацкий. – М., 1979. – 400 с.
2. Козицкий А. М. Новітня історія Азії та Африки / А. М. Козицкий. – Львів: Афіша, 2005. – 430 с.
3. Мусский И. А. 100 великих диктаторов / И. А. Мусский. – М., 2000. – 656 с.
4. Мясников В. С. Мао Цзедун / Мясников В. С. // Вопросы истории. – 1990. – № 1. – С. 3–96.
5. Панцов А. Мао Цзедун / А. Панцов. – М., 2007. – 948 с. – (Жизнь замечательных людей).
6. Мао Цзедун [Електронний ресурс] // Знаменитости. – Режим доступу: <http://www.chinashao.com/hunan/index.shtml?17>.